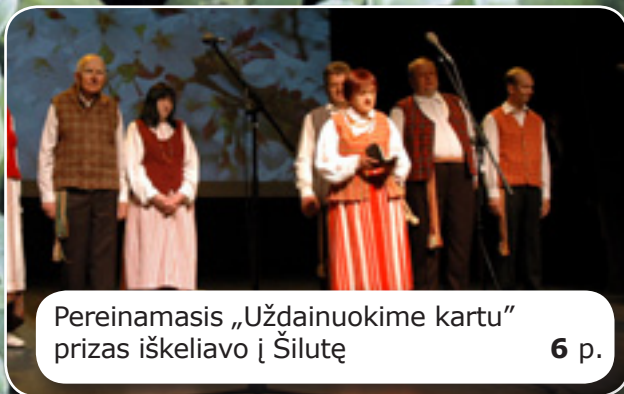

Lietuvos sutrikusios psichikos
žmonių globos bendrijos žurnalas

Nr. 2 (14),
2016 m., birželis

Globala

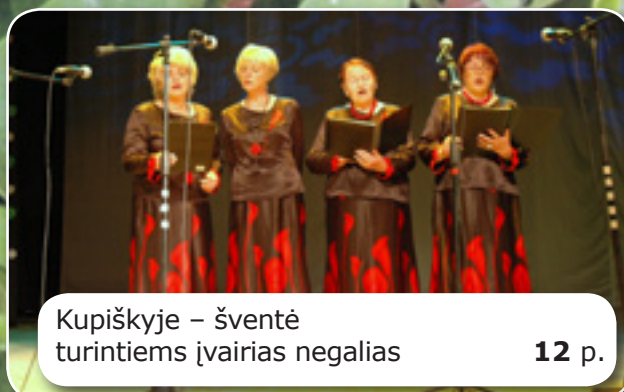
Pereinamasis „Uždainuokime kartu“
prizas iškeliavo į Šilutę

6 p.

Poilsis – prie vaizdingo Pailgio ežero

8 p.

Kupiškyje – šventė
turintiems įvairias negalias

12 p.

**Redaktorė
Lina Jakubauskienė**

Mieli skaitytojai,

Nors už lango – pats vasaros gražumas, tikimės, nepraleisite galimybės pasklaidyti ir naująjį žurnalo „Globa“ numerį. Tegu ir ilsėdamiesi prie ežerų ar gulėdami paplūdimyje prie jūros.

Vasara, atostogos diktuoja savo temas. Šiame žurnalo numeryje – gau-su įvairių renginių, švenčių aprašymų. Kaip ir kasmet, šeimos, kurių vienas ar daugiau narių turi negalią, ilsėjosi „Atokvėpio“ stovykloje. Šiomet ji su-rengta gražiame pušyne, prie Pailgio ežero Švenčionių rajone.

Paskutinį pavasario bei pirmąjį vasaros mėnesį būta ir daugiau renginių. Vienas iš jų – kasmetė dainų šventė, šiais metais vykusi Telšiuose. Kaip ži-nia, kaskart neįgaliųjų meno kolektyvų varžytuvės vyksta vis kitame mies-te – ne veltui „Uždainuokime kartu“ jos dalyviai praminė neįgaliųjų „Eu-rovizija“. Tie, kurie neturėjo progos būti tarp šventės dalyvių ar žiūrovų, galės pasiskaityti apie renginį ir sužinoti, kas laimėjo šiųmetes varžytuves, kokiame mieste vyks kitų metų „Eurovizija“.

Dar vienas gražus renginys, į kurį Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija sukvietė įvairias negalias turinčius žmones, vyko Kupiškų-je. Kultūros namų scenoje savo sugebėjimus demonstravo teatro kolek-tyvai, dainininkai. Čia pat buvo galima susipažinti su fotografijų paroda „Socialiniai portretai“, dalyvauti menų užsiėmimuose. Prie renginio daug prisidėjo Kupiškio miesto savivaldybė bei meras Dainius Bardauskas.

Į tradicinę sporto šventę sergančiuosius psichikos ligomis pakvietė Vil-niaus Universiteto Psichiatrijos klinikų kolektyvas. Po smagių, nuotaikingų rungčių išaiškinta sportiškiausia varžybose dalyvavusi komanda.

Šiomet paminėta ir Joninių šventė. Žurnalo puslapiuose – smagios aki-mirkos iš Savarankiško gyvenimo namų „Savi namai“ renginio.

Be švenčių ir varžytuvių aprašymų, žurnale galėsite pasiskaityti apie deinstitutionalizacijos naujoves, naują kompensacijų išmokėjimo tvarką, taip pat psichologės Linos pamąstymus prieraišumo tema.

Smagios, šiltos ir nuotaikingos likusios vasaros, mieli „Globos“ skaityto-jai. Dar sykį susitiksime jau prasidėjus rudeniiui.

**Jūsų redaktorė
Lina Jakubauskienė**

Patirtis vaikystėje svarbi suaugusiojo psichikos sveikatai

Lina Bučytė, psichologė

Kiekvienas žmogus gyvenime siekia artumo su kitais. Tarpusavio santykiai labai svarbūs mums visiems. Megzti juos pradedame dar kūdikystėje. Mokslininkai jau seniai kalba apie ankstyvosios patirties įtaką mūsų gyvenimui. Čia itin svarbų vaidmenį vaidina šeimos nariai – mama, tėtis, senelis, senelė. Šiuos žmones įprastai savo gyvenime pamatome pirmuosius. Nuo jų elgesio, nuo ankstyvųjų santykių patirties priklauso, kaip mums seksis ateityje bendrauti su kitais žmonėmis, kaip gebėsime juos suprasti ir priimti, kaip galėsime megzdam išuost šiuos santykius pasitikėti savimi ir kitais, kaip jausimės.

Tyrinėja seniai

Prierašumą psichologai pradėjo tyrinėti seniai – dar praėjusio amžiaus viduryje. Stebėta, prie ko prisiriša vaikas, kokie veiksniai lemia jo prierašumo stilių. Pirmoji prielaida, kuri buvo iškelta – kūdikiai prisiriša prie tų, kurie juos maitina. Tačiau vėliau mokslininkai pastebėjo, jog prierašumui formuotis svarbu ne tik maitinimas. Vaikai prisiriša prie asmenų, kurie geba atpažinti vaiko poreikius, jį nuraminti, yra emocingi ir švelnūs, prieinami ir nuspėjami, kasdien atsakingai tenkinantys vaiko poreikius.

Kūdikis savo poreikius iš pradžių moka išreikšti tik verksmu. rūpestingi tėvai ar globėjai stengiasi suprasti, kokių poreikių jų vaikutis verksmu reiškia – gal jis nori valgyti, gal gerti, gal yra šlapias, gal jam šalta, gal ką nors skauda, o galbūt jam tiesiog nuobodu. Paprastai tėvai stengiasi tą poreikį atpažinti ir kuo greičiau jį patenkinti. Kuomet poreikis patenkinamas, kūdikis nusiramina ir būdamas ramus gali bendrauti su aplinka, ją tyrinėti. Kiekvienas žinome iš patirties: kai

jautiesi blogai, pasaulis, jo pažinimas, tau nerūpi. Pirmiausia turi jaustis ramus ir saugus, kad galėtum kažkuo domėtis.

Prierašumo tipai

Psichologai išskiria saugų ir nesaugų prierašumo tipą. Pirmuoju atveju, kai vaikas turi rūpestingus tėvus ar globėjus, kurie pasirengę išsiskirti patenkinti vaiko poreikius, yra prieinami tiek fiziškai, tiek ir emociškai, gebantys priimti vaiko jausmus, formuojasi saugus prierašumas.

Tačiau gyvenime būna visai kitaip. Kartais tėvai turi savo rūpesčių, sunkumų, galbūt nežino, kaip elgtis su vaiku, yra sutrikę ar pikti, nusiminę ar liūdni, išgyvena depresiją, kitus sunkius ir nemalonius jausmus. Tuomet vaikui jie gali tapti nepasiekiami, nepatikimi, atstumiantys, bauginantys ar net pavojingi. Jie gali negebėti tinkamai reaguoti į vaiko poreikius – juo rūpintis, apkabinti, kalbinti, šypsotis, žiūrėti jam į akis, nuraminti verkiantį. Tokiu būdu jie negali tinkamai pasirūpinti savo vaiku, suteikti jam taip reikalingo dėmesio ir šilumos.

Kuomet suaugęs nepajėgus patenkinti vaiko poreikių, vaikas vietoj ramybės išgyvena nerimą. Ta nerimo būsena jam trukdo bendrauti su aplinka, ją pažinti ir tyrinėti. Nepaisant to, vaikas prisiriša prie juo besirūpinančių suaugusių, tačiau toks prierašumas nėra saugus. Vaikas, gyvendamas tokioje „neramybės“, kuria savo išgyvenimo strategijas, pvz. išmoksta nereikšti savo poreikių, neverkti, būti kuo tylėsnis, nepaisyti savo natūralių poreikių, slopinti savo norus ir emocijas, tampa „nematomas“.

Formuojasi anksti

Pasak mokslininkų, prierašumas formuojasi nuo vienerių iki trejų metų amžiaus. Kuomet vaikas prie suaugusiųjų, kurie rūpinasi jo svarbiausiais poreikiais, prisiriša sau-

giai, jis išmoksta pasitikėti ir žvelgti į pasaulį su pamatiniu pasitikėjimu, jausmu, kad pasaulis yra patikimas ir nuspėjamas. Tuomet pasaulyje gali jaustis ramus, atviras, draugiškas, iniciatyvus, aktyvus, pasitikintis savimi ir kitais. Kuomet prierašumas nesiformuoja saugiai, vaikas išgyvena nuolatinį nerimą ar baimę, jis formuoja nuostatą, kad pasaulis yra nesaugus ir gąsdinantis, kad žmonės, esantys šalia, yra nepatikimi ir priešiški. Formuojasi nepasitikėjimas pasauliu. Galime nuspėti, kaip tai veikia žmogų, jo elgseną, savęs vertinimą ir pasitikėjimą savimi ateityje. Tačiau taip yra: kai nepasitiki kitais, o pasaulis atrodo gąsdinantis ir nepasitikimas, tampa išsigandęs, piktas, užduras, jautiesi bejėgis ir atstumtas.

Taigi vaikystėje, formuojantis prierašumui, formuojasi tam tikri mūsų bendravimo modeliai. Augdami nesąmoningai tuos modelius atkartojame, tik vis platesniame žmonių rate. Įdomu tai, kad savo bendravimo modelius mes perkeliame ir į bendravimą su bendraamžiais, su priešingos lyties atstovais bei bendravimą su savo vaikais.

Galime keistis

Tie mūsų vaikystėje susiformavę įsitikinimai apie pasaulį ne visada padeda mums gerai jaustis, sėkmingai bendrauti, atrasti save ir savo vietą pasaulyje. Tokie vaikystėje susikurti įsitikinimai metams bėgant gali imti trukdyti, transformuotis į psichologines problemas. Ir kas tuomet už tai atsakingas? Suprasdami, kad nesiseka, galime patys ieškoti priežasčių ir keistis. Galime permąstyti savo ankstyvąsias patirtis, išsiaiškininti savo ankstyvuosius santykius ir tai, kokius jausmus jie mums kelia. Tapdami vyresni, įgyjame įgūdžių, kurių stigo vaikystėje, tad patys galime suvokti ir pripažinti tai, kas mus slegia ar trukdo, bei atrasti savyje motyvų keistis, išmokti priimti save ir savo jausmus. Pažindami save, savo praeitį ir patirtį, žinodami silpnąsias vietas, galime keisti savo įsitikinimus ir bendravimo modelius.

Apibendrinant norėtusi pasakyti, jog prierašumo ir vaikystėje patirtų santykių patirtis yra reikšminga visam gyvenimui. Tai turi įtakos tam, kaip sėkmingai mes bendraujame su aplinkiniais, gebame užmegzti svarbius ir artimus santykius, kaip funkcionuojame būdami suaugę. Tačiau nepaisant to, ką patyrėme būdami vaikais, sprendimas keistis dabar yra mūsų rankose.

Globos namų pertvarka rūpinsis įvairios institucijos

Lina Jakubauskienė

Balandžio 28-ąją į „Karolinos“ viešbutį Vilniuje rinkosi įvairių sričių, susijusių su būsima globos namų pertvarka Lietuvoje, specialistai. Įkurtas vadinamasis klasteris, kurio dalyviai dirbs bei bendradarbiaus perkeliant neįgalius žmones iš globos įstaigų į bendruomenes.

Eina drauge

„Džiaugiuosi, kad susirinko daugybė specialistų, suprantančių, kad šiuo atveju Lietuva pasirinko teisingą kelią, kuriuo eisime visi kartu“, – sakė Socialinės apsaugos ir darbo ministrė Algimanta Pabedinskienė.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvairinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorė Alina Jakavonienė pristatė pirmąjį pertvarkos etapą, kalbėjo apie būtinybę sukurti tvaraus perėjimo sąlygas prie bendruomenėse teikiamų paslaugų.

Jos teigimu, vis dar daug žmonių Europos Sąjungoje tebegyvena globos institucijose. „Globos mastas iki šiol tebėra grėsmingas. Tai pabrėžia ir UNICEF, ir Jungtinės tautos. Lietuva yra ratifikavusi Neįgaliųjų teisių konvenciją ir įsipareigojusi taikyti esmines jos nuostatas. Viena iš jų – mažinti institucinę globą“, – teigė A. Jakavonienė.

Ji kalbėjo apie žalingą institucijų poveikį žmonėms, apie jose neužtikrinamą visavertį gyvenimą, apie būtinybę įtraukti žmones su negalia į bendruomenės veiklas, integruoti į visuomenę.

„Suaugę žmonės globos įstaigose izoliuojami, jie priversti gyventi kartu. Tai galima traktuoti kaip žmogaus teisių pažeidimą. Organizacijos reikalavimai keliama aukščiau

nei individualūs žmonių poreikiai“, – teigė A. Jakavonienė. Ji taip pat kalbėjo apie iššūkius ir kliūtis, su kuriomis susiduriama dėl pokyčių, su neigiamomis visuomenės nuostatomis, kurias būtina keisti.

A. Jakavonienė pristatė patvirtintą veiksmų planą bei jau nuveiktus darbus jį įgyvendinant.

Pertvarkos klasterio ir mokymų srities ekspertė Miglė Musteikienė pristatė klasterio kūrimo priemones. „Klasterio kūrimo tikslas – pradėti bendradarbiavimą tarp įvairių institucijų siekiant bendro tikslo – tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie bendruomenėje teikiamų paslaugų“, – sakė M. Musteikienė.

Pasak jos, būtina dirbti kartu, kad pertvarka vyktų sklandžiai, būtų dalijamasi informacija. M. Musteikienė pristatė klasterio dalyvius, jų planus, būsimas veiklas.

Veikla – bendruomenėse

Lietuvos socialinio darbo tarybos atstovai Linas Kukuraitis ir Paulius Godvadas kalbėjo apie savo organizacijos veiklą, apie teikiamas konsultacijas bendruomenių nariams.

„Prieš metus ministerija paprašė mūsų tarybos apmąstyti bendruomeninių paslaugų plėtojimą bei jų sukūrimo sistemą. Dirbome pusę metų, pasiūlymas ne kartą tobulintas.

Priėjome prie išvados, kad pagrindinė veikla turi būti vystoma bendruomenėse, seniūnijose, savivaldybėse, kur bus teikiamos paslaugos iš globos įstaigos grįžtantiems žmonėms“, – sakė L. Kukuraitis.

Pasak jo, bendruomenėse atsiranda tikroji pagalba šeimai – formali ir neformali, todėl ten ir reikia sutelkti didžiausias pastangas. L. Kukuraitis pristatė numatomus sunkumus, su kuriais gali būti susiduriama įgyvendinant pertvarką, kaip juos šalinti.

Pasak jo, būtinas paslaugų diferencijavimas, kadangi paslaugas gaus skirtingi žmonės. Labai svarbu ir tai, kad teikiamos paslaugos nebūtų dubliuojamos, nekuriamos panašios struktūros.

Pasak jo kolegos P. Godvado, turi atsirasti paslaugų monitoringas, jų planavimas pagal skirtingus prevencijos lygmenis. Seniūnijos turi matyti dabartinę situaciją bei stebėti ir prognozuoti, kaip ji gali keistis. Daugiau paslaugų turėtų būti perduodama NVO sektoriui, kuris vykdant pertvarką turėtų vaidinti itin didelį vaidmenį.

„Vykdant pertvarką, būtina pasitelkti institucinius gebėjimus, žmogiškuosius ir finansinius resursus. Tik tokiu atveju bus pasiekti reikiamų rezultatų“, – sakė L. Kukuraitis.

Užsienio patirtis

Su ja supažindino Europos paslaugų teikėjų žmonėms su negalia asociacijos (EASPD) politikos formavimo vadybininkė Sabrina Ferraina.

Ji kalbėjo apie tai, kaip deinstitutionalizacija traktuojama tarptautiniame lygmenyje, pristatė savo organizaciją, kuri teikia pagalbą žmonėms su psichikos negalia. Pasak jos, įgyvendinant pertvarką, būtina rem-

tis kertiniais Neįgaliųjų teisių Konvencijos principais.

„Realybėje vis dar dažnai į žmones su negalia žiūrima kaip į našta, jie yra izoliuoti, neugdomi jų įgūdžiai. Būtina šiems žmonėms skirti daugiau dėmesio, taip pat svarstyti apie būtinybę tobulinti teisės aktus“, – kalbėjo S. Ferraina.

Ji pristatė pagrindinius dalykus, stabdančius deinstytucionalizacijos procesus. Tai – ir sumažėjusios lėšos, skiriamos socialinėms reikmėms, ir senstanti visuomenė, dėl ko vis didesniai kiekiai žmonių reikia teikti pagalbą.

Jos teigimu, įgyvendinant pertvarką, būtina šviesinti visuomenę, perkvalifikuoti personalą. Labai svarbi ir bendruomeninių paslaugų, orientuotų į konkretų žmogų, plėtra. „Bendruomenėse žmonės su negalia įtraukiami į kasdienį gyvenimą. Jų kasdienybė pasikeičia iš esmės. Žmonės patys gali priimti sprendimus, ypač tuos, kurie susiję su jų gyvenimu. gyvenimas bendruomenėse susijęs ir su partneryste“, – teigė S. Ferraina.

Kento universiteto „Tizard“ centro atstovė Agnes Turnpenny kalbėjo apie pagrindines pertvarkos koncepcijas, apie deinstytucionalizacijos istoriją kitose šalyse. Pasak jos, institucija nebūtinai turi būti didelė įstaiga. Institucines sąlygas žmogui galima sukurti netgi namuose.

Pasak jos, pradėjus pertvarką, svarbu žinoti, kur bus apgyvendinti iš globos įstaigų išėję žmonės, ar jie gaus tinkamas paslaugas, ar negyvens izoliuoti nuo kitų žmonių. „Deins-

titucionalizacija ypač svarbi ginant neįgalių žmonių teises. Šie žmonės turi gyventi bendruomenėje, gaudami tinkamas paslaugas ir bendruomenės pagalbą“, – sakė A. Turpenny.

Ji pristatė pertvarkos modelius Vakarų Europos šalyse ir pasaulyje, kalbėjo apie veiksnius, kurie galėtų suaktyvinti deinstytucionalizacijos procesus. „Didžioji dalis apklaustų žmonių įvairiose pasaulio šalyse pertvarką vertina teigiamai, pokyčius vertina kaip pozityvius. Atsižvelgiant į atliktus tyrimus galima teigti, jog geriausi rezultatai gaunami, kai vienoje vietoje apgyvendinami ne daugiau kaip šeši iš globos institucijų išėję žmonės“, – sakė A. Turpenny.

Pasak jos, būtina mokytis tiek iš blogų, tiek iš gerų pavyzdžių, skatinti visuomenę netoleruoti netinkamo elgesio su negalia turinčiais žmonėmis. Būtina keisti ir savivaldybių darbuotojų mentalitetą.

Pranešėja taip pat pristatė Vengrijos patirtį pereinant nuo globos institucijų prie bendruomenėse teikiamų paslaugų.

Tyrimų duomenys

VšĮ „Tuxedo Media“ atliko tyrimus, kaip Lietuvos žmonės vertina vykdomą globos institucijų pertvarką, taip pat visuomenės požiūrį į įvaikinimą.

Įgyvendinant projektą „Tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų sistemos sąlygų sukūrimas Lietuvoje“ atliktas dviejų dalių tyrimas, per kurį išsiaiškinta, ar žmonės

žino apie būsimą pertvarką, koks jų požiūris į vykstančius ir būsimus procesus.

Apklausti globos įstaigų darbuotojai bei gyventojai, NVO atstovai, nepriklausomi respondentai.

„Palankiausiai pertvarką vertina jauni žmonės – jai pritarė 57 proc. apklaustųjų. 35 proc. sutiktų, kad kaimynystėje įsikurtų nedideli globos namai. 47 proc. atsakė, jog nenorėtų dirbti su asmenimis, turinčiais proto ar psichikos negalią ar šalia jų gyventi. Teigiamai tokius žmones vertina didmiesčių gyventojai“, – sakė pranešėja Gabrielė.

Didelė dalis respondentų sutiko, jog turintieji proto ir psichikos negalią žmonės Lietuvoje tebėra diskriminuojami.

Pranešėjos taip pat pristatė tyrimų rezultatus, kaip pertvarką vertina globos įstaigų, NVO sektoriaus darbuotojai. Pesimistiškiausiai ją vertina globos įstaigų gyventojai.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinės aprūpinimo departamento direktorė Violeta Toleikienė, apibendrindama konferencijos rezultatus, kalbėjo apie pirmuosius pertvarkos žingsnius, apie nuveiktus darbus, taip pat apie būtinybę suteikti daugiau teisių dabar globos įstaigose gyvenantiems žmonėms.

„Esame virsme, nebijokime daryti klaidų, svarbu jas laiku ištaisyti. Į žmogų reikia žiūrėti ne iš galios ar negalios perspektyvų, bet iš galimybės gyventi, realizuoti save. Eikime pirmyn, judėkime, dalyvaukime pokytyje“, – ragino V. Toleikienė.

Autorės nuotrauka

Tikslinės kompensacijos bus išmokamos greičiau

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija parengė įstatymo projektą, kurio užtikrins galimybę tenkinti žmonių su negalia specialiųjų poreikių net ir tais atvejais, jei dėl sveikatos būklės jie negali patys atsiimti priklausančių tikslinių kompensacijų ar įgalioti kitą asmenį teisės aktų nustatyta tvarka. Lietuvos Vyriausybės posėdyje šiandien pritarta tai numatančiam Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Valstybinių šalpų išmokų įstatymo projektui.

Kadangi procesai dėl neveiknumo nustatymo ir globėjo paskyrimo užtrunka, šis sprendimas padės nepalikti neįgalių asmenų be išmokų, skirtų su slauga ar priežiūra susijusioms išlaidoms kompensuoti.

„Įstatymai turi tarnauti žmonėms, o ne atvirkščiai: jei realybėje paaiškėja, kad

žmogui, ypač turinčiam negalią, sudėtinga, beveik neįmanoma pasiekti to, kas jam priklauso pagal teisės aktus, turime ieškoti patogesnių būdų. Šis siūlymas gimė po ilgų teisinių diskusijų, tikimės, kad Seimas jam pritarė“, – sako socialinės apsaugos ir darbo ministrė Algimanta Pabedinskienė.

Siūloma nustatyti galimybę neįgaliajam asmeniui paskirtą tikslinę kompensaciją, jeigu tas neįgalus asmuo dėl sveikatos būklės negali šios išmokos atsiimti pats arba įgalioti ją atsiimti kitą asmenį, atsiimti asmeniui, kuris yra kreipęsis į teismą dėl jo pripažinimo neveiksniumi tam tikroje srityje ar ribotai veiksniumi tam tikroje srityje arba globos (rūpybos) nustatymo.

Tais atvejais, kai neįgalųjį slaugo asmenys, kurie neturi teisės kreiptis į teismą dėl jo pripažinimo neveiksniumi ar ribotai veiksniumi, į teismą kreipiasi prokuroras arba globos (rūpybos) institucija. Tuomet tikslinė kompensacija būtų išmokama asmeniui,

kuris inicijavo slaugomo asmens pripažinimo neveiksniumi ar ribotai veiksniumi procesą ir atitinka bent vieną iš nurodytų sąlygų, pvz., yra deklaravęs gyvenamąją vietą kartu su slaugomu asmeniu, yra slaugomo asmens artimasis giminaitis, nėra įregistravęs santuokos su slaugomu asmeniu, tačiau tvarko su juo bendrą ūkį ar buvo slaugomo asmens globėjas (rūpintojas) iki slaugomo asmens pilnametystės.

Slaugos išlaidų tikslinės kompensacijos skiriamos asmenims, netekusiems 75-100 procentų darbingumo ir senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims, jeigu nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis. Slaugos išlaidų tikslinės kompensacijos dydis – 2,5 bazinės pensijos

Priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinės kompensacijos skiriamos asmenims, pripažintiems nedarbingais ar iš dalies darbingais: netekusiems 75-100 procentų darbingumo – 1 bazinė pensija, netekusiems 60-70 procentų darbingumo arba senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims – 0,5 bazinės pensijos. Bazinė pensija – 58 eurai.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacija

Pereinamasis „Uždainuokime kartu“ prizas išskeliavo į Šilutę

Lina Jakubauskienė

Kitais metais tradicinė žmonių du psichikos negalia dainų šventė vyks Šilutėje; šio miesto žmonių su sielos negalia klubo „Sielos paguoda“ ansamblis „Dainos pakylėti“ tapo gegužės 26-ąją Telšiuose vykusio renginio „Uždainuokime kartu“ nugalėtojais.

Vyko Telšiuose

Žmonės su psichikos negalia iš visų Lietuvos kampelių šiais metais rinkosi į Telšius. Pernykštės dainų šventės nugalėtojai – Telšių sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos meno kolektyvas – ne tik parsivežė į savo miestą pereinamąjį prizą, bet ir garbę surengti „Uždainuokime kartu“ savo mieste.

Simboliška, kad kaip tik šiais metais Telšiai paskelbti Kultūros sostine. „Džiaugiamės galėdami priimti dainų šventės dalyvius savame mieste. Puiku, kad mūsų miesto ansamblis atvežė šventę į mūsų miestą“, – atidarydamas gražų renginį, kalbėjo miesto meras Petras Kuizinas.

Dainų šventės atidaryme dalyvavusi Seimo narė telšiškė Rimantė Šalaševičiūtė taip

pat pasidžiaugė pernykščių telšiškių laimėjimu, o šiųmetės šventės dalyviams linkėjo sėkmės. „Valstybė nuveikė nemažai darbų, keldama neįgaliųjų gerovę. Ateityje žadama dar labiau didinti finansavimą neįgaliųjų organizacijoms. Tikiuosi, tai sudarys galimybę jums visiems dalyvauti užsiėmimuose, dar labiau tobulėti“, – kalbėjo R. Šalaševičiūtė.

Seimo nario Valentino Bukausko padėjėja Laima Zakarauskienė pasidžiaugė renginiu, taip pat tuo, kad jai teko ne vienerius metus vadovauti Telšių sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijai. „Smagu matyti, kaip galias tradicijas turinti dainų šventė tobulėja. Esu dėkinga, kad esate, linkiu sėkmės pasirodymuose“, – kalbėjo L. Zakarauskienė.

Sėkmės visiems šventės dalyviams linkėjo ir Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos vadovas Vaidotas Nikžentaitis. „Tegu skamba dainos mylimoj gimtinėj“, – šviesios atminties dainininko Vytauto Kernagio palinkėjimu dainų šventės pradžią paskelbė V. Nikžentaitis.

Pasirodymai

Jau tradiciškai pirmieji pasirodymai buvo skirti vietos kolektyvams. Susirinkusius linksmينو Telšių rajono savivaldybės kultūros centro vaikų folkloro ansamblis „Čiučiu-ruks“, vadovaujamas Ritos Macijauskienės. Vaikai traukė dainas, trypė liaudies šokius, juokino šmaikščiais žemaitiškais pasakojimais.

Mažuosius artistus scenoje keitė suau-

gusiųjų kolektyvas, kurio dalyviai sudainavo keletą autentiškų žemaitiškų dainų.

Pirmieji konkursinėje programoje taip pat pasirodė telšiškiai. Pasipuošę tautiniais kostiumais, jie sudainavo tris autentiškas žemaitiškas dainas.

Liaudies dainas keitė populiarios estradinės, kurias traukė vis kiti neįgaliųjų meno kolektyvai. Plungės sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos „Mūsų atžala“ dainininkai pradžiugino susirinkusius sakralinėms dainomis. Jautriai sudainuotos „Ryto maldoj“, „Kaip vasaros vėjas“, „The journey home“ nepaliko abejingo nė vieno šventės dalyvio.

Netradiciniu pasirodymu pradžiugino Klaipėdos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos narys Skirmantas Mažeika. Akordeonu jis sugrojo tris kūrinius: „Šoka basos raganaitės“, „Ligi rytmečio nušvito sodžius“ ir „Čigonėlė“.

Vienas scenoje pasirodė ir Kaišiadorių sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos atstovas Petras Lažauninkas, padainavęs tris savos kūrybos dainas: „Melodija“, „Dviratis“ ir „Tu man pasakei“.

Naujosios Akmenės sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos agitmeninė brigada „Dzin“ pateikė „Juoko asortį“.

Prie to, kad šventė praeitų sklandžiai, tradiciškai daug prisidėjo Psichikos sveikatos centro specialistų kolektyvas. Inga Kaupienė ir Algirdas Bartkevičius vedė renginį, įvairiose situacijose dainų šventės dalyviams gelbėjo Tadeušas Polionis ir Mantas Televičius.

Komisijos vertinimai

Autoritetinga komisija, kurią sudarė pirmininkė – Telšių rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros, sporto ir jaunimo reikalų vyriausioji specialistė Eglė Barčauskienė bei nariai – Telšių rajono savivaldybės kultūros centro direktorė Birutė Juozapavičienė, Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos valdybos pirmininkė Algė Nariūnienė, vadovas Vaidotas Nikžentaitis, Vilniaus miesto psichikos sveikatos centro Psichosocialinės reabilitacijos skyriaus ergoterapeutė Mantvilė Grybauskaitė, išsyk po pasirodymų paskelbė nugalėtoją.

Juo šįkart tapo Šilutės žmonių su sielos negalia klubo „Sielos paguoda“ ansamblis „Dainos pakylėti“.

Tai reiškia, kad keturioliktoji dainų šventė vyks Šilutėje. Visiems dainų šventės dalyviams įteikti padėkos raštai, atminimo dovanos. Šilutiškiai visus metus saugos pereinamąjį „Uždainuokime kartu“ prizą.

Sutraukę „Mūsų dienos kaip šventė“, renginio dalyviai išsiskirstė rengtis naujiems renginiams, naujoms šventėms.

Poilsis – prie vaizdingo Pailgio ežero

Lina Jakubauskienė

Kasmet Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija sukviečia neįgaliuosius bei jų šeimų narius keletui dienų pailsėti, susipažinti, pabūti drauge gražioje gamtoje. Šiemet aktyvaus poilsio, arba atokvėpio, stovykla surengta prie Pailgio ežero Švenčionių rajone.

Pabūti kartu

Tradiciškai į nuostabiame pušyne įsikūrusią gražiai atnaujintą poilsiavietę rinkosi šeimos, kurių bent vienas narys turi psichikos negalią.

„Labai svarbu, kad šeimos, kuriuose yra psichikos negalią turintys žmogus, bendrautų tarpusavyje, atrastų bendrų, vienijančių dalykų. Keletą dienų būnant kartu susipažįstama, pasidalijama rūpesčiais bei patirtimi. Tai pa-

deda šeimoms įveikti kasdienes problemas, ilgiau išlikti kartu, o neįgaliajam savo ruožtu – bendruomenėje, tarp mūsų visų“, – sako Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos vadovas Vaidotas Nikžentaitis.

Stovykla tradiciškai truko tris dienas. „Kaskart stengiamės parengti tokią stovyklos programą, kad žmonėms būtų ne tik įdomu, bet ir naudinga. Norisi, kad po atokvėpio gamtoje žmonės grįžtų ne tik pailsėję, bet ir išmokę kažko naujo, susiradę draugų“, – sako V. Nikžentaitis.

Poilsis – įvairus

Stovyklos rengėjai, kaip ir kasmet, pasiūlė stovyklautojams įvairių laisvalaikio užsiėmimų; panorę aktyvaus poilsio, galėjo pamėtyti kamuolį į krepšį, pažaisiti badmintoną, tinklinį ar smiginį. Labiausiai užsigrūdinę ryžosi išsimaudyti ežere. Pavargę nuo judrių žaidimų, poilsiautojai dėjo dėliones, piešė, žaidė šaškėmis vaikštinėjo vaizdingo ežero pakrantėmis, bendravo tarpusavyje.

Visus sudomino ir stovyklos rengėjų pasiūlyti bendri praktiniai užsiėmimai šeimoms. Abejingų nepaliko šilti medicinos psichologės Almos Želvienės žodžiai, įdomi paskaitų programa, gvildenamos aktualios

temos. Psichologė mokė susirinkusius bendravimo įgūdžių, aiškino, kaip valdyti konfliktines situacijas šeimose. Panorę individualių psichologės patarimų, turėjo galimybę iš anksto užsirašyti konsultacijai.

„Svarbiausia mums visiems – būti tokiems, kokie esame. Nesvarbu, ar laikome save sveikais, ar kenčiame nuo negalios. Bendravimas, buvimas kartu stiprina šeimas, o aktyvus poilsis gamtoje gerina sveikatą. Teigiamos emocijos padeda išvengti streso, tarpusavio konfliktų, atsilaukyti prieš gyvenimo negandas“, – teigia A. Želvienė.

Su meno terapijos pagrindais stovyklautojus supažindino VšĮ „Pagalbos ir informacijos šeimai tarnybos“ direktorė Algė Nariūnienė. Ji taip pat kalbėjo apie sveiką gyvenimą, kasdieninės asmens higienos įgūdžių ugdymą, žalingų įpročių prevenciją.

Džiaugiasi stovykla

Šiais metais į stovyklą atvyko šeimos iš įvairių Lietuvos kampelių. Kai kurios iš jų atokvėpio stovykloje ilsėjosi pirmą kartą, kai kurios jau laiko save senbuvėmis. Viena iš tokių – šeima iš Elektrėnų, auginanti neįgalų sūnų. Jos narius sieja itin gražus bendravimas, tvirti santykiai.

„Į panašias stovyklas stengiamės vykti kasmet. Būdamas namuose, įsitrauki į rutiną, turi mažiau laiko pabūti kartu su šeimos nariais. Stovykloje gali atsipalaiduoti, daugiau dėmesio skirti bendravimui, pokalbiams, širdžiai mieliems užsiėmimams“, – sako mama Jeleną.

Rita iš Vilkaviškio su dviem negalią turinčiais vaikais šįkart „Atokvėpio“ stovykloje poilsiaavo antrą kartą. „Tiek man, tiek ir vaikams panašūs renginiai labai patinka. Visi šeimos nariai turi negalią, tad gyvenimas manęs nelepina. Labai smagu nors keletui dienų atitrūkti nuo kasdienybės rūpesčių, darbų. Tokiu būdu prasiplečia draugų ratas, pagerėja santykiai tarp šeimos narių. Vertingos ir psichologų, kitų specialistų konsultacijos“, – kalba Rita.

Jai pritaria ir sūnus Julius: „Atvažiuoti į stovyklą, pabūti gamtoje labai gera. Kaskart

čia susirandu naujų draugų, džiugina graži aplinka, vasara. Netrukdy ir tai, kad oras šiais metais nebuvo labai šiltas“.

Daiva iš Vilkaviškio, atvykusi poilsiauti kartu su vyru, visus apdaliniusi iš namų atsivežtais savo pagamintais suvenyrais, taip pat buvo patenkinta galimybe kasmet pabūti prie ežero su mielais žmonėmis, pasidžiaugti šiltu bendravimu.

„Panašios stovyklos – tarsi antrieji namai. Visi žmonės atrodo savi, džiugina gražus bendravimas tiek tarpusavyje, tiek su bendrijos darbuotojais, kurie visada atidūs ir pasirengę padėti. Esu čia jau ketvirtą kartą. Kaskart poilsiaudami susirandame naujų draugų. Kiekvieną kartą stovyklos programa būna vis kita, tačiau visada prasmingai praleidžiame laiką, sužinome naujų dalykų. Puiku, kad vyksta tokie renginiai. Vienintelis dalykas, kurio pritrūksta – tai laikas. Būtų gerai, jei stovykloje galėtume pabūti diena ar kita ilgiau“, – sako Daiva.

Vilnietė Jelena su kitais bendrijos nariais stovyklauja jau trečią kartą. „Laikas, praleistas stovykloje, visada nepakartojamas. Labai patinka pabūti su kitais žmonėmis, pasidalinti patirtimi, pasikalbėti. Džiugina bendros programos, varžybos, kiti renginiai“, – įspūdius pasakoja Jelena.

Kūrybingai, veikliai moteriai ypač patinka galimybė pademonstruoti savo talentus, kurių ji turi gausybę. Ir šiemet Jelenai teko garbė praveisti pirmąjį susipažinimo vakarą, kur kiekvieno miesto komanda turėjo pristatyti savo programėlę. Ekspromtu parengti prisistatymai stebino išradingumu: savos kūrybos eilėraščius keitė dainos, šmaikštūs pasakojimai.

„Tokių stovyklų reikėtų kaip įmanoma daugiau. Susirinkę kartu, žmonės su negalia pasijunta visaverčiais. Visi čia būna draugiški, jaučiasi kaip namuose. Kažkur pradingsta visos problemos ir rūpesčiai, gali pasidžiaugti ramybe ir maloniu poilsiu“, – kalba Jelena.

Pirmą kartą stovyklavusi Irena iš Rokiškio taip pat džiaugėsi galimybe atitrūkti nuo

kasdienybės rutinos. „Man čia labai gera. Patinka bendrauti, susipažinti su naujais žmonėmis. Oras, vasara, graži gamta ramina, skatina džiaugtis gyvenimu“.

Visi stovyklautojai skirstėsi pailsėję, įgiję naujų jėgų. „Buvo gera girdėti, kai atsisveikindami žmonės dėkojo už puikų renginį ir pageidavo, kad stovykla vyktų ir kitais metais. Šeimoms, kuriose yra bent vienas negalia turintis žmogus, atsikvėpti nuo kasdienių rūpesčių ypač svarbu. Todėl panašias stovyklas būtina rengsime ir ateityje“, – sakė stovyklos organizatorė, Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos projektų vadovė Valerija Folkienė.

Autorės nuotraukos

Smagi sporto šventė Vasaros ligoninėje

Lina Jakubauskienė

Birželio pirmąją savaitę Vilniaus Universiteto Psichiatrijos klinikose, kitaip vadinamose Vasaros ligoninė, surengta sporto šventė. Ji šiais metais vyko jau dvidešimt antrąjį kartą.

Dalyvių – daug

Į Vasaros gatvę atvyko vienuolika komandų. Be vilniečių, šventėje dalyvavo kauniečiai, šiauliečiai, rokiškėnai. Šiemet pirmą kartą į sporto šventę pakviesta ir Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos VšĮ „Pagalbos ir informacijos šeimai tarnybos“ komanda. Pasivadinę „Vėtrungėmis“, sugalvoję komandos šūkį, vilniečiai išbandė jėgas varžybų trasose.

Tačiau didžioji dalis varžybose dalyvavusių komandų sporto šventėje varžėsi ne pirmą kartą. Štai Rokiškio „Langas“ čia stengiasi atvykti kasmet. „Šiais metais patyrėme įvairių sunkumų. Paskutinės dienos vakarą sužinojome, kad automobilis, kuriuo turėjome važiuoti į varžybas, mums neskirtas. Teko

šiek tiek nuobodesnės nei anksčiau“, – sakė klubo vadovė Jelena Gorlova.

Užduotys – nesudėtingos

Kaip teigė Psichosocialinės rehabilitacijos centro slaugytoja Daiva Kalantienė, rungtys parenkamos taip, kad jos būtų nesudėtingos, tačiau įdomios bei azartiškos. „Šiemet ypač galvojome apie varžybų dalyvių sveikatą. Saulė šviečia itin kaitriai, tad pasirūpinome, kad jiems būtų pateikta daug vandens, be to, veikė ir nedidelis medicinos punktas“, – sakė D. Kalantienė.

Šventės dalyviai tradiciškai pakėlė varžybų vėliavą, uždegė deglus ir sugiedojo Vasaros ligoninės himną. Komandos suskirstytos į du pogrupius; eilės, pagal kurią jos varžysis, numeriai paaiškėjo, komandų kapitonams ištraukus lapelius.

Vienos komandos mėtė kamuolį į krepšį, kitos per tą laiką turėjo numušti kėglius. Už kiekvieną taiklų metimą į krepšį komandoms buvo skiriama po tašką. Tiek pat taškų į būdavo įskaitoma, kamuoliu numušus kėglį.

skubiai ieškoti ir transporto priemonės, ir vairuotojo. Tačiau tai nesutrukdė mums dar kartą atvykti į sostinę“, – sakė „Lango“ vadovė Asta Tarozienė.

Nuo pradžių varžybose dalyvauja ir „Kulgrindos“ klubo nariai. „Per tą laiką būta įvairios šventės programos, įvairių rungtių. Anksčiau daugiau dėmesio būdavo skiriama komandų prisistatymams, turėdavome šventei daugiau ruoštis. Dabar siūlomos estafetės nėra sudėtingos, tačiau, mano nuomone,

Komandoms taip pat buvo skirta estafetės rungtis, atskirai varžėsi ir kiekvienos komandos kapitonai.

Geriausiai į krepšį mėtyti tarp pirmojo pogrupio komandų sekėsi „Saulės“ atstovams. Jie šioje rungtyje pelnė penkis taškus. Antrajame pogrupyje rungties nugalėtojais tapo „Antrokai“, įmetę į krepšį keturis kartus.

Kėglių rungtyje geriausiai tarp pirmojo pogrupio komandų geriausiai pasirodė „Kalniečiai“, surinkę penkis taškus. Tarp antrojo – „Laisvos burės“ vyrai, kuriems pavyko numušti šešis kėglius.

Pastarajai komandai geriausiai sekėsi ir estafetės rungtyje; „laisvuoliai“ ir čia pelnė šešis taškus. Tarp pirmojo pogrupio komandų pirmi buvo „Kalniečiai“, surinkę penkis taškus.

Orientacinėje rungtyje tarp antrojo pogrupio komandų nepralenkiamą buvo „Antroko“ komanda, taip pat surinkusi šešis taškus. Pirmojo pogrupio nugalėtojais tapo „Žvitrauliai“; jų sąskaitoje – penki taškai.

Kapitonų rungtį tarp pirmojo pogrupio komandų laimėjo „Žvitrauliai“, antrojo – „Kūlgrindos“ klubo komanda.

Nugalėtojai varžybose buvo du: jie pasiskelbė kiekviename pogrupyje. Suskaičiavus visų rungtių rezultatus, pirmajame pogrupyje geriausia pripažinta „Žvitraulių“ komanda. Antrojo pogrupio nugalėtojai – „Antrokai“.

Antrieji liko „Kalniečiai“ bei „Laisvos burės“, tretieji – „Vytenio centras“ ir „Kūlgrinda“. Visiems nugalėtojams skirti atminimo medaliai, o kiekvienai varžybose dalyvavusiai komandai padovanota po tortą.

Azartas – krepšinio aikštelėje

Daugiausia aistrų jau tradiciškai sukėlė krepšinio varžybos tarp ligoninės gydytojų ir pacientų komandų. Didžioji dalis aistruolių „sirgo“ tiek už vieną, tiek ir už kitą koman-

dą, tad gydytojų komandos pergalė didelio nusivylimo nesukėlė.

„Varžybos buvo sunkios, laimėjome tik minimaliu skirtumu. Tačiau panašiose rungtynėse pergalė – ne svarbiausia. Svarbu – gražus bendravimas tarp medikų ir pacientų“, – sakė klinikos vadovas, vienas aktyviausių varžybų dalyvių, Martynas Marcinkevičius.

Jo teigimu, stengiamasi, kad šventė suburtų visuose skyriuose besigydančius pacientus, taip pat ir tuos, kurie laikomi sunkiausiais. „Visada džiaugiamės ir sulaukė svečių. Tai suteikia varžyboms daugiau azarto. O sportas padeda sveikti visiems“, – reziumuoja M. Marcinkevičius.

Autorės nuotraukos

Kupiškyje – šventė turintiems įvairias negalias

Lina Jakubauskienė

Birželio 16-ąją į Kupiškį rinkosi neįgaliųjų meno kolektyvai iš visos Lietuvos. Renginyje dalyvavo turintieji regos, psichikos ar proto negalią, taip pat sergantieji išsėtine skleroze. Kupiškio kultūros namų scenoje pasirodė teatrų kolektyvai, juos keitė dainininkai. Netoliese, vitražų salėje, vyko menų užsiėmimai. Susirinkusieji galėjo apžiūrėti nuotraukų parodą, kurią atvežė Vilniaus neįgaliųjų dienos centro atstovai.

Bendradarbiavimo rezultatas

Renginio organizatoriai – Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija bei Kupiškio miesto savivaldybė.

Kupiškio miesto meras Dainius Bardauskas džiaugėsi, kad gražus renginys vyko jų mieste. Jis neslėpė, jog bendradarbiavimas su Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija jį sieja ne vienerius metus. „Penkiolika metų dirbau Kupiškio socialinės globos namų direktoriumi. Dalyvaujau įvairiuose bendrijos rengiamuose renginiuose, kviesdavome vieni kitus į šventes. Man tapus meru, draugystė nenutrūko. Gimė idėja surengti gražią šventę žmonėms, turintiems įvairių negalių“.

jausmus, emocijas per meną, kūrybą“, – kalbėjo D. Bardauskas.

Pasak Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos vadovo Vaidoto Nikžentačio, šis renginys – pirmasis, kuris suvienijo įvairias negalias turinčius žmones. „Tai – ne konkursas, tai tiesiog geras, gražus pasibuvimas kartu“, – geros kloties linkėdamas visiems šventės dalyviams, kalbėjo V. Nikžentaitis.

Kol scenoje savo kūrybą demonstravo dainų atlikėjai ir aktoriai, vitražų salėje darbavosi neįgalūs menininkai. Čia pat buvo galima įsigyti ir jų sukurtų darbėlių.

Teatro pasirodymai

Pirmieji savo sukurtą vaidinimą šventės dalyviams pademonstravo Kupiškio socialinės globos namų teatro, vadovaujamas Rimgaudo Bražo, artistai. Pasak jo, tiek daug aktorių – net penkiolika – scenoje būta pirmą kartą. Kupiškėnai suvaidino istoriją apie domininkonų vienuolius, gyvenusius Palėvenės vienuolyne ir gaminusius skanų vyną.

„Spektaklio scenarijų visada kuriu pats. Visi mūsų šie turi sunkią negalią, tad jiems reikia vaidinimo, kur nereikėtų kalbėti, kur emocijas būtų galima išreikšti kitaip“, – sakė R. Bražas.

Jo teigimu, kurdamas scenarijų spektakliui apie domininkonų vienuolius, jis pernelyg nesirėmė istoriniais šaltiniais. Tai – daugiau improvizacija šių vienuolių gyvenimo tema. „Kaip žinome iš istorijos, tais laikais vienuolynuose virė intensyvus gyvenimas. Dominikonai turėjo savo ežerus, gaudė žuvis, gamino vyną, alų. Tik po 1863-ųjų sukilimo Palėvenės vienuolynas buvo išskirstytas“, – siužeto gimimo istoriją pasakoja R. Bražas.

Dekoracijas spektakliui globos namų gyventojai kūrė patys, vadovas parinko muziką. Neilgas, vos penkiolika minučių trukęs spektaklis, priklausė žiūrovų dėmesį savita estetika, puikiai parinktu muzikiniu fonu.

Ypač susirinkusius sujaudino Platinės dramos teatras iš Kauno, vadovaujamas profesionalaus režisieriaus Virgio Bortkevičiaus. Vyras taip pat scenarijų parašė pats, remdamasis vienos iš teatro artistų – cerebriniu paralyžiumi nuo vaikystės sergančios Ernestos – gyvenimu. Scenoje buvo ir daugiau aktorių, sėdinčių neįgaliojo vežimėlyje.

Kas sezoną kauniečiai stengiasi pristatyti po naują vaidinimą. Spektaklis „Gimimas“ – autobiografinis. „Ernestos gyvenimas – itin spalvingas. Nors jai gydytojai dar gimusiai prognozavo gyvenimą neįgaliojo vežimėlyje, mergina neįtikėtinai stiprios valios dėka atsistojo ant kojų. Džiaugiuosi, kad prie jos pokyčių daug prisidėjo scena, teatras“, – pasakoja V. Bortkevičius.

Kupiškėnus ir kauniečius scenoje keitė Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Kupiškio rajono filialo teatro grupė „Akimirka“. Jos artistai suvaidino spektaklį Just. Marcinkevičiaus kūrybos tema.

VšĮ Panevėžio ir Utenos regionų aklųjų centro dramos studijos „Arka“, Panevėžio regiono sergančių išsėtine skleroze asocia-

cijos teatro trupės pradžugino susirinkusius linksmomis, šmaikščiais pasirodymais. Abejingų nepaliko ir Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjungos artistų suvaidinta smagi istorija.

Antrojoje programos dalyje į sceną lipo dainininkai. Susirinkę į šventę turėjo progos pasiklausyti Kupiškio rajono neįgalųjų draugijos ansamblio „Prie Kupos“, bendrijos „Šviesos spindulys“, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Kupiškio rajono filialo vokalinio ansamblio „Rugiagėlės“, Kauno klubo „Likimo draugai“, bendrijos „Vilties

linija“, VšĮ „Pagalbos ir informacijos šeimai tarnybos“ ansamblių bei Skėmų socialinės globos namų trio dainų. Visi kolektyvai atliko po penkias dainas.

Plušo menininkai

Kupiškio kultūros namų koridoriuje demonstruota nuotraukų paroda „Socialiniai portretai“. „Stengiamės, kad nuotraukas pamatytų kuo daugiau Lietuvos gyventojų. Ir šiandien, pademonstravę nuotraukas Kupiškyje, skubame ją išmontuoti, kad dar tą pačią dieną pristatytume Ukmergėje“, – sakė šventėje dalyvavęs neįgalųjų atstovas Linas Misiūnas.

Linui, stebėjusiam šventę nuo pradžios iki galo, didžiausią įspūdį patiko teatro pasirodymai. „Būta smagių, linksmų pastatymų. Ir man pačiam teko garbė įsitraukti į vaidinimą, užlipti ant scenos. Manau, kad žmonėms, turintiems įvairių negalių, reikėtų daugiau tokių bendrų renginių“, – kalbėjo L. Misiūnas.

Menų užsiėmimams šįkart vadovavo Nijolė Krasovskaja, Kupiškio mokyklos „Varpelis“ auklėtoja, dirbanti su 5-8 lavinamųjų klasių mokiniais. Moteris pasidžiaugė gražiu renginiu, galimybe susipažinti iš arčiau su neįgalųjų kūryba, patirti gražių emocijų.

Su Kauno klubo „Likimo draugai“ narės Marijos Masaitienės darbeliais buvo galima ne tik susipažinti, bet ir jų įsigyti. Akį traukė spalvingos riešinės, karoliai, megztos kojinės, vąšėliu nertos pirštinės, išmoningai sukurti atvirukai. Moteris pasakojo galinti sukurti bet kokį darbėlį, be to, mokanti to paties ir kitus savo klubo narius.

Pietums visi šventės dalyviai pavaišinti kareiviška koše bei arbata. Kadangi šventės dalyviai šįkart neskirstyti į geriausių, apdovanojimus, neįgalųjų rankomis pagamintas dovanėles gavo visi. Visi drauge pabaigoje sutraukė ir tradicinę tapusią „Giminių dainą“.

Autorės nuotraukos

Joninių šventė – „Savuose namuose“

Lina Jakubauskienė

Joninės – viena iš gražiausių metų švenčių. Ypatinga laikoma Joninių naktis, kuomet kiekvienas skuba ieškoti paparčio žiedo. Jis, anot legendų ir pasakojimų, atneša sėkmę ir laimę tam, kuriam pavyksta jį surasti.

Pakvietė į svečius

Šiais metais VšĮ „Pagalbos ir informacijos šeimai“ tarnybos globotinius į smagų renginį pasikvietė savarankiško gyvenimo namų psichikos negalią turintiems žmonėms „Savi namai“ gyventojai.

Savarankiško gyvenimo namuose švenčiamos visos didžiosios metų šventės. Taip pat minimi kiekvieno gyventojų gimtadieniai, vardadieniai. Bendros šventės – tai būdas suburti visus gyventojus draugėn, pamiršti kasdienybės rutiną. Kaskart į renginius pasikviečiama vis kitų svečių.

Savarankiško gyvenimo namai Vilniuje įkurti šiek tiek daugiau nei prieš dvejus metus. Dabar čia gyvena dvidešimt devyni žmonės, turintys psichikos negalią. Jiems padeda socialiniai darbuotojai, socialinių darbuotojų

padėjėjai, įstaigoje taip pat pusė etato skirta slaugytojui.

Šventišką programėlę Joninių proga parengė „Savų namų“ gyventojai. Erika, padedama visų susirinkusių, sutraukė dainą apie mėlyną Rasą, vėliau dainas keitė savarankiškų namų gyventojų skaitomos eilės.

Svečiai iš „Pagalbos ir informacijos šeimai“ tarnybos tradiciškai atkeliavo su savo dainomis ir smagiais pasakojimais.

„Labai apsidžiaugėme sulaukę pakvietimo apsilankyti senų draugų šventėje. Savarankiško gyvenimo namų gyventojai nuolat lankosi mūsų rengiamose šventėse, atvyksta pas mus su savo programa. Todėl pakviesti išsyk pradėjome rengtis Joninėms. Sugalvojome, kaip pasipuošime, pasigaminome šventės atributus, drauge su muzikos vadove Julija Kovalenko parengėme meninę programėlę. Parinkome

ties Joninėms tinkamų dainų, tiek ir įvairių prasmingų tekstų“, – pasakoja VšĮ „Pagalbos ir informacijos šeimai“ tarnybos socialinė darbuotoja Vilma Kunsmonaitė, jau tradiciškai vedusi globotinių koncertą.

Traukė dainas kartu

„Pagalbos ir informacijos šeimai“ tarnybos ansamblio traukiamos dainos nepaliko nė vieno abejingo šventės dalyvio. Visi drauge dainavo tradicinę Joninių dainą – „Buvo naktys švento Jono“, kitus gerai žinomus kūrinius iš dainininkų repertuaro. Vilma pasirūpino, kad visi turėtų dainų žodžius – iš anksto apdalino šventės dalyvius atspausdintais jų tekstais.

Svečiai padovanojo šeiminkams ir savo rankomis pagamintą „paparčio žiedą“. Tokios pat dovanos sulaukė ir iš „Savų namų“ gyventojų.

Šventė baigėsi bendromis vaišėmis, kurias ruošė savarankiško gyvenimo namų gyventojai, padedami socialinių darbuotojų. Įvairių savo paruoštų gardumynų atsivežė ir „Pagalbos ir informacijos šeimai“ tarnybos globotiniai.

Autorės nuotraukos

Mokymai viešojo transporto vairuotojams, kaip elgtis su negalia turinčiais žmonėmis

Lina Jakubauskienė

Žmonės, turintys įvairias negalias, keliaudami viešuoju transportu susiduria su problemomis. Vis dar kyla konfliktų tarp neįgaliųjų ir autobusų ar troleibusų vairuotojų, taip pat viešojo transporto kontrolierių. Birželio 15-ąją bendrovėje „Vilniaus viešasis transportas“ surengti mokymai viešojo transporto vairuotojams. Mokyta, kaip atpažinti įvairias negalias turinčius žmones, kaip su jais elgtis.

Dalyviai – iš daugelio neįgaliųjų organizacijų

Mokymuose savanoriškai dalyvavo apie tris dešimtis autobusų bei troleibusų vairuotojų, bendrovės „Vilniaus viešasis transportas“ vadovai, atsakingi darbuotojai. Į renginį atvyko Lietuvos žmonių su negalia sąjungos, Lietuvo aklųjų ir silpnaregių sąjungos, Lietuvos kurčiųjų draugijos, Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos atstovai.

Kiekvienos iš organizacijų atstovai pristatė pagrindines problemas, su kuriomis jų žmonės susiduria važiuodami viešuoju transportu. Lietuvos žmonių su negalia sąjungos vadovė Rasa Kavaliauskaitė piktinosi nepritaikytomis transporto priemonėmis, taip pat tuo, kad vairuotojai ne visada stengiasi ir ne visada moka padėti žmonėms, sėdintiems neįgaliojo vežimėliuose.

„Norėtusi daugiau geranoriškumo, tarpusavio pagalbos. Tikiuosi, kad po susitikimo, praktinių mokymų situacija pradės keistis į gerą“, – kalbėjo R. Kavaliauskaitė.

Aklųjų ir silpnaregių atstovai džiaugėsi, kad sostinėje yra viešasis transportas, kuris juos, negalinčius vairuoti nuosavų automobilių, kasdien saugiai vežioja po miestą. „Be abejo, tobulėti yra kur. Bet Vilniuje viešojo transporto paslauga pakankamai gera“, – sakė Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos pirmininko pirmoji pavaduotoja Ramunė Balčikonienė.

Apie tai, kad Vilniaus miesto viešasis transportas žmonėms su negalia pritaikomas vis geriau, kalbėjo ir Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos informacinės aplinkos specialistas Arvydas Juchna. „Atsiranda naujos technologijos, žmonės tampa geranoriškesni,

vis dažniau atskuba į pagalbą negalią turintiems žmonėms. Trūkumų, be abejo, esama. Kuo daugiau bendradarbiausime, tuo lengviau juos galėsime ištaisyti“, – kalbėjo A. Juchna.

Galimybė išsakyti savo problemas tiesiogiai džiaugėsi ir žmonės su klausos negalia. „Mums specialiai pritaikyto viešojo transporto reikia mažiausiai. Svarbu, kad autobusuose bei troleibusuose būtų galima perskaityti informaciją, kad būtų geriau matomas vaizdas pro langą. Daugiau karčių žodžių galėčiau pasakyti viešojo transporto kontrolieriams, kurie ne visada supranta klausos negalią turinčius žmones“, – kalbėjo Lietuvos kurčiųjų draugijos reabilitacijos centro direktorė Inga Minkevičienė.

Pagalba žmonėms su psichikos negalia

Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos valdybos pirmininkė Algė Nariūnienė taip pat pasidžiaugė, kad vyksta toks renginys, kad žmonių, turinčių įvairias negalias, atstovai gali pasidalinti problemomis, kylančiomis viešajame transporte.

„Norėtusi, kad visi jautriau reaguotume į psichikos negalią turinčius žmones. Psichikos ligos pagal sergančiųjų kiekį užima trečiąją vietą pasaulyje, taigi susirgti galime kiekvienas. Iš viso Lietuvoje yra 24 tūkst. sergančiųjų, Vilniuje – trys su puse tūkstančio“, – kalbėjo A. Nariūnienė.

Ji prašė viešojo transporto vairuotojus, kontrolierius labiau atkreipti dėmesį į žmones, kurie kartais atrodo kitaip nei kiti. „Didžioji dalis sergančiųjų psichikos ligomis reguliariai vartoja vaistus ir atrodo taip pat

kaip mes visi. Tačiau pasitaiko ir tokių, kurie vaistų nevartoja dėl nežinojimo, nesupratimo ar tiesiog piktybiškai. Tokius aš atpažįstu iš tolo. Jie taip pat važinėja viešuoju transportu“, – aiškino A. Nariūnienė.

Ji teigė negalinti pasakyti nieko blogo apie viešojo transporto vairuotojus – kur kas daugiau konfliktų kyla su kontrolieriais.

„Manau, ne vienas vilnietis pažįsta moterį, kuri dažnai „koncertuoja“ viešojo transporto stotelėse. Ji nedaro nieko blogo, nėra pavojinga. Tačiau teko matyti, kaip ją kontrolieriai šiurkščiai ištempė iš autobuso. Tuomet išlipau kartu su ja, pakalbinau, paglosčiau, pasakiau keletą šiltų žodžių. Moteris parodė neįgaliojo pažymėjimą. Pasirodo, ji turėjo ir viešojo transporto bilietą. Paklausiau kontrolierių – ar jums negėda taip elgtis su negalią turinčiu žmogumi? Manau, bendraujant svarbiausia turėtų būti ne instrukcijos ir taisyklės, bet žmogiškasis veiksny“, – kalbėjo A. Nariūnienė.

Jos teigimu, paūmėjus ligai, žmonės su psichikos negalia gali nebendrauti, nerodyti bilieto, nesuvokti, ko iš jų reikalaujama. „Jei žmogus elgiasi kitaip, paprašykite parodyti pažymėjimą. Jei tai – neįgalus žmogus, neskubėkite jo vežti į policijos komisariatą, skambinkite mums, žmonių su psichikos negalia atstovams. Štai kartą teko vaduoti iš policijos komisariato neįgalią moterį, kur ji buvo pralaikyta keturias valandas. Manau, tokį elgesį galima pavadinti nežmonišku“, – teigė A. Nariūnienė.

Pasak jos, transporto srityje dirbantys žmonės neretai suserga psichikos ligomis. „Vienas iš veiksnių, lemiančių tokius susirgimus – darbas naktimis. Neperdeginkite savo saugiklių, pajutę vienokius ar kitokius simptomus, kreipkitės į psichikos sveikatos centrus. Saugokite savo sveikatą“, – viešojo transporto vairuotojus ragino A. Nariūnienė.

Pravers ateityje

Žmonių su judėjimo ir regos negalia atstovai pademonstravo viešojo transporto vairuotojams, kaip praktiškai elgtis su negalia turinčiu žmogumi, aptarė dažniausiai pasitaikančias situacijas, kylančias problemas. Jie taip pat parengė instrukcijas, kurios bus panaudotos rengiant ir mokant kitus viešojo transporto vairuotojus.

„Manau, kad tokie susitikimai labai naudingi. Tikiuosi, po bendrų mokymų supratimo tarp viešojo transporto vairuotojų ir neįgaliųjų atstovų bus daugiau“, – sakė bendrovės „Vilniaus viešasis transportas“ Komunikacijos vadovė Rasa Norkienė.

Autorės nuotrauka

**Lietuvos sutrikusios
psichikos žmonių
bendrijos žurnalas
„Globa“**

Rėmėjai:

Redaktorė Lina Jakubauskienė
Tel. 8 699 788 27
El. p. lina@cargo.lt
Dizainerė Ilona Chmieliauskaitė

Redakcijos adresas:
Viršuliškių g. 34,
LT-05 110 Vilnius.
Įmonės kodas 291942170

Spausdino:
Bendra Lietuvos ir Danijos
įmonė UAB „Baltijos kopija“.
Kareivių g. 13B,
LT-09109 Vilnius

Tiražas 500 vnt.

ISSN 2335-8572

9 772335 857000